

در این شماره می‌خوانید:

۲ تسبیح جان، تسبیح زندگی
(سوره حدید)

۳ بیانیه برگزیده زیست انسان معیار با
سوره حمد

۵ زیستمان در متن تاریخت با سوره
اعراف

۱۲ در مبنا، هستن برای همه زندگی و
سازه آن مبنا

۱۵ متن پیشنهادی مرکز و مصوب نظام
اهداف و راهبردهای ستاد

به نام خداوندگار حکمت تغییر

پیش حکایت

ما صد سال است که برای رسیدن به مرزهای توسعه تلاش می‌کنیم و بخش اعظم منابع زیرزمینی خود را در این راه استخراج و مصرف کرده‌ایم، اما هم‌چنان توسعه نیافته محسوب می‌شویم. اگر می‌پرسید چرا؟ پاسخ من این است که ما به جای این‌که این منابع و سرمایه‌ها را به پرورش انسان‌های توانمند تخصیص دهیم و ظرفیت‌های کودکانمان را غنی کنیم، این سرمایه‌ها را برای نوسازی و مدرن کردن ظاهر زندگی‌مان اختصاص داده‌ایم. ماشین‌های خوب خریدیم، خانه‌های نو و خیابان‌های شیک ساختیم، کارخانه‌های پیشرفته وارد کردیم، صنایع مدرن راه‌اندازی کردیم، سد و نیروگاه و پالایشگاه ساختیم، اما یادمان رفت که باید انسان هم بسازیم. چراکه در همه این جاده‌ها و خودروها و شهرک‌های صنعتی و کارخانه‌ها، این انسان‌ها هستند که حضور دارند و تعامل می‌کنند و مدیریت می‌ورزند و آن‌ها هستند که باید از دل این ماشین‌آلات و صنایع، توسعه خلق کنند. ما البته به رفاه رسیده‌ایم، تا حدودی پیشرفت هم کرده‌ایم، اما البته توسعه نیافته‌ایم. دقیقاً مثل این‌که فردی در مسیر زندگی خود از نظر جسمی رشد کند و وزن مناسبی پیدا کند (رشد)، حتی ورزش بکند و عضلات قوی و ورزیده و استخوان‌بندی محکمی هم پیدا کند (پیشرفت)، اما این فرد از نظر فکری و روانی و شخصیتی عقب‌مانده باشد، پرخاشگر باشد، انزواطلب باشد و خودمحور باشد (توسعه نیافتگی).

در این شماره، گزارش‌های چندی پیش‌روی مخاطب قرار می‌گیرد:

۱. در گروه مطالعات تفسیری، در پردازش حیث استنادی اندیشه مرجع تفسیری به متن نص، از جمله گزارش‌های «تسبیح جان، تسبیح زندگی (سوره حدید)»، «بیانیه برگزیده زیست انسان معیار با سوره حمد» و «زیستمان در متن تاریخت با سوره اعراف» مرور خواهد شد؛
۲. فراوری الگوی اخلاق و سبک زندگی یا حیث زیستمانی اندیشه و نظریه پیشنهادی پیشرفت، فصلی از فرصت پژوهش در گروه اخلاق و سبک زندگی است. بر این اساس، گزارش «در مبنا، هستن برای همه زندگی و سازه آن مبنا» در این شماره به معرض نظر می‌آید؛
۴. گروه پژوهش هنر درصدد ارائه گزارش پژوهش هرمنوتیکی مطالعات دلالی نظریه توسعه است. فصل برجسته‌ای از این مباحث مطالعات میان‌رشته‌ای فلسفه و فقه شهر است. در همین راستا، گزارش «متن پیشنهادی مرکز و مصوب نظام اهداف و راهبردهای ستاد» پیش‌رو می‌آید.

دبیر علمی

دبیر علمی: احمد آکوچکیان

گروه مطالعات تفسیری در بخشی از تکاپوی دانشی خود، پردازش حیث استنادی اندیشه مرجع تفسیری به متن نص (قرآن کریم و سنت اوصیایی) را در دستور هم‌اندیشی، پژوهش و تألیف دارد و برای نمونه در این شماره، چند گزارش از جمله «تسبیح جان، تسبیح زندگی با سوره حدید»، «دستاوردهای راهبردی پیش‌روی تفسیر هدی»، «بیانیه برگزیده زیست انسان معیار با سوره حمد» و «زیستمان در متن تاریخت با سوره اعراف» به‌معرض نظر می‌آید.

قرآنی «دانایی به تسبیح عالم است که به تسبیح و حمد خودخواسته آدمی در آستانه حضرت سبحان منجر می‌شود؛ هستی‌دارها به مثابه آیه‌های خداوند، تسبیح خداوندگار خویش دارند و در مشرب حکمت قرآنی، در متن نسبت انسان با خداوند بازتعریف می‌شوند، یعنی پدیدار هستی در نسبت با هستی‌دار خودآگاه تعریف می‌شود و در متن این نسبت، تکاپوی تغییر حرکت و رشد انگیزشی و فراانگیزشی است که خداوند و دیانت انبیایی در فهم هستی به‌دست می‌دهد. در این چشم‌انداز، تلقی از هستی و تسبیح معطوف به آن در «فلسفه موجود و هستمندی» و «فلسفه مرسوم وجود» دو تلقی دیگرگونه است.

تسبیح در دو سطح معنایی «عالم هست‌ها» و «عالم ارزش‌ها و هنجارها» مفصل نسبت معناداری زیست انسان و هستی است و آموزه‌های بلندی برای معنی‌بخشی هستی و زندگی برای آدمی و مردمان مخاطب دارد.

دستاوردهای راهبردی پیش‌روی تفسیر هدی

مسئله مرکزی در تفسیر هدی مسئله معادله هستی - زندگی برای سامان‌بخشی گستره و عمق «انتظار از دین» تا «نیاز به دین» است تا معادله ذهنی روشنی میان «حقیقت دین» و «تحقق دین» برای مخاطب متن مقدس اتفاق بیفتد و اساس نظام انتظار از تفسیر متن برای او شکل گیرد. بدین‌سان، خواهانی مرکزی از تفسیر هدی پایه‌دهی فلسفه دینی به خواهانی معنی‌داری برای زندگی است که به‌نوبه خود، دستاوردهایی را به‌همراه دارد؛

تسبیح جان، تسبیح زندگی با سوره حدید

سوره با تسبیح آغاز می‌شود، از این‌رو، این سوره را از زمره مسبحات می‌دانند. آیه یک می‌آموزد: «سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ». سوره حدید در فراز آغازین (به‌طور خاص در شش آیه اول) خویش نظام ادراکی دریافتگی تسبیح عالم در جهان برآمدگی آدمی از خویش و نیز الگوی عینیت‌یابی این تسبیح در نوع بینش، شعور، احساس و سلوک آدمی را در خود دارد. سوره با تعبیری کوتاه می‌آموزد:

الف. هستی و جهانی که در آن زندگی می‌کنیم به «خداوند» تعریف می‌شود. اصل حضور خداوند در آن بدهی انگاشته می‌شود و با قرار دادن مخاطب در یک فضای گفتمانی از اسماء الهی - اسماء خودویژه قرآنی - مرز روشنی از فلسفه مرسوم منقح شده و نشان می‌دهد که عقلانیت مابعدالطبیعی الهی (الهیات قرآنی و به تعبیر دیگر، عقلانیت قرآنی) عقلانیت خدانگر و خداطلب است؛

ب. جهانی که در آن زندگی می‌کنیم از حیث آیه بودن خویش و از آن‌روی که خداوندگار هستی، قدیر است جهانی حساب‌شده و به این قرار، قابل‌محاسبه است و البته با بسیار چیزهایی که ما نمی‌دانیم یا نمی‌توانیم بدانیم، جهانی است سرشار از راز. آیات ۲۶ و ۲۷ از جمله می‌آموزند که آینده‌نگاری راهبردی جامعه هدف یک نمای برآیندی از این بینش محاسبه‌پذیری جهان است؛

پ. اسماء و اوصاف خداوند هم تفسیرکننده «چیستی، چرایی و چگونگی عالم» و هم تفسیرکننده «جنس حیات و زندگی انگیزشی (زیست از سر انتخاب آدمی)» هستند. شناخت چرایی‌ها و چگونگی‌های منجر به بازیگری در عالم و تغییردهی آن همان «حکمت قرآنی» است. «حکمت

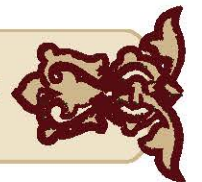

الگوی معیار رشد را می‌آموزد و بر این منوال، چگونگی بسط ارکان این الگو و چگونگی ترجمان همهٔ دین در خدای دین و در انسان معیار و چگونگی در میدان آفریدگاری خویش قرار دادن همهٔ تاریخیت انسان، زندگی و بشر و چگونگی برقراری معادلهٔ تعبیر و تدبیر جهان و تفسیر و راهبری عینیت تغییر و تحول و چگونگی هویت‌بخشی منظومهٔ این مسائل به معادلهٔ نسبت انسان و خداوند را پیش‌روی انتخاب انسان می‌گذارد. سوره‌ای با کوتاه‌ترین تعابیر خاستگاه روشمندسازی سبک زندگی در متن این چگونگی‌ها. و این‌گونه است که با سوره‌ای کوچک، مضرب زندگی معنی‌دار و آفریدگاری تاریخ، همه، یک‌جا در دسترس می‌آید و همهٔ زندگی یک‌جا، فلسفه می‌گیرد و معنی‌دار می‌شود. از همین‌رو است که با آن می‌توان از روش‌شناسی فهم متن و زندگی با متن سخن گفت و این‌که آدمی چگونه می‌تواند به عمیق‌ترین تفسیر ممکن از خویش برسد؟ او در نسبت با دین، او در نسبت با هست‌ها و باید‌ها کجا ایستاده است و عمق معنی‌داری او در نسبت با کیست؟ با «سورهٔ حمد» با انسانی روبه‌رو هستیم که به‌گونه‌ای خودآگاه، مسئلهٔ محوری و راهبردی او «خود» اوست؛ انسانی با دغدغهٔ معنایی برای خویش یافتن، از رهگذر معنایی برای زندگی خویش یافتن. در این سوره، در این جست‌وجوی خودی بازیگر زندگی، من کیستی خود، ژرفای عظیمی از جست‌وجوها اتفاق افتاده است که او با نشانه کردن خویش با نوع معبودش، خویش را و حرکت را و زندگی را برای خود معنا می‌کند. با حمد در متن صراط مستقیم یعنی صراط عبودیت و اتباع و توحید، روش این معنی‌بخشی آشکار می‌شود. گام‌های بلندی از فکر و عقل و عشق و همت و جهاد و رنج و بلا و عجز برداشته می‌شود تا رسم این نشانه‌سازی، این ترجمان به معبود معیار شکل گیرد و در اوج تجربهٔ باطنی با اعتصام و استعانت، متن و اصل و نهایت نسبت‌داری با امر نامتناهی غایی الهی را تجربه کنیم و آن خودی تعریف‌شده به «خودی و کیستی نامحدود»، خط زندگی را پیش‌روی خویش تعریف کند و در بنیان‌سازی منشور چیستی، چرایی و چگونگی زندگی، صراط مستقیم یا راه معیار را داشته باشد و در متن این صراط، قابلیت‌دار بهره‌گیری روشمند از همهٔ ظرفیت‌های زندگی، از داشتن‌ها و نداشتن‌ها، شادی‌ها و غم‌ها، زندگی و مرگ، بودن‌ها و نبودن‌ها باشد و بدین‌سان، در متن همهٔ مناسبات خویش، با هر کسی یا کسانی حتی در برابر مغضوب‌ها و گمشده‌ها نیز موضع روشنی داشته باشد.

دستاوردهایی چون:

۱. ظهور رویکرد مسئله‌محوری در عرصهٔ دین‌پژوهی و فهم و تفسیر قرآن کریم؛
۲. شکل‌گیری رویکرد وجودی و زیست‌مانی با متن قرآن کریم به‌مثابهٔ روح جاری در سه عرصهٔ حیات و حرکت فردی، اجتماعی و تمدنی؛
۳. معنی‌گیری روشمند جایگاه مبانی پارادایمی در اجتهاد تفسیری در سامان حداقلی مترابط با مبانی فلسفهٔ دینی، معرفت‌شناختی و روش‌شناختی؛
۴. هموارشدگی برآیندی چیستی‌ها، چرایی‌ها و چگونگی‌های معادلهٔ هستی - زندگی پیش‌روی دین قرآنی در فهم مستمر معاصر از انسان؛
۵. ظهور برآیندی دستاوردهای پیشین در مسئلهٔ مرکزی پیشرفت بالحاظ حیث فراتاریخی هدایت به رشد و بدین‌سان ظهور ایدهٔ تفسیر پیشرفت‌شناخت همراه با زمینه‌سازی معرفت‌شناخت امکان‌گذار از نظریهٔ دین‌شناخت رشد در متن عینیت‌های انسانی، اجتماعی پیش‌رو و برآمدن امکان رویکرد دین‌شناخت توسعه‌ای؛
۶. برآمدگی ناگزیری روش‌شناسی فهم اجتهادی راهبری به رشد از چشم‌انداز فراوری فهم حقیقت دین برای مهیا شدن به گام تحقق دین.

بیانیهٔ برگزیدهٔ زیست انسان معیار با سورهٔ حمد

سورهٔ «حمد» همهٔ سخن انسان جستجوگر معنا و جهت و رسم راست و درست بندگی است. با سورهٔ حمد، بیانیهٔ برگزیدهٔ زیست انسان معیار پیش‌رو است. این سورهٔ زایندهٔ همهٔ قرآن (ام‌الکتاب، ام‌القرآن) و سامان‌بخش نظام حاکم بر کل قرآن کریم و گشایشگر روش و نوع فهم تمامی آن است. روشی که چگونه آغازیدن، چگونه فرایندی و سازوکاری ساختن همهٔ قصهٔ رشد - زندگی و بسامان‌آوری خط درونی و نظام حاکم بر منظومهٔ مسائل انسانی و چگونگی خدمت‌گیری منظومهٔ منطق‌ها و روش‌ها در تفصیل فکر اجتهادی، چیستی و چرایی

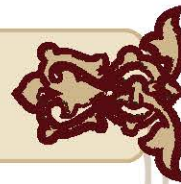
هدف سوره بقره

اهداف چندی پیش روی سوره بقره است:

۱. سوره بقره فرصت تبیین «إِيَّاكَ نَعْبُدُ» برای «أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ» است. هدف سوره ترسیم الگوی خودبانی رشد (نظریه جامع رشد مستند به مبنای فلسفی معین) در متن علیت ممکن برسازمی مستمر تاریخ در سامان معادلاتی امت - امامت ابراهیمی است که خود را، در یک نظام گفتمانی آشکار می‌کند و در صورت یک نظام احکامی جریان می‌بخشد، تا مرتبه‌ای که این فراوری وجودی در ضمن این نظام احکامی، مهیابخش اصیل‌ترین تجربه ممکن زیستمانی و باطنی باشد. با بزرگ‌ترین سوره قرآن کریم، تفصیلی‌ترین پاسخ به اصل فلسفه دینی خواهانی رشد (صراط مستقیم) به صورت یک الگوی راهبری تحول پیش روی انتخاب مخاطب است.

۲. هدف سوره ترسیم تفصیلی منشور اجمالی رشد برآمده از سوره حمد در فراز «إِيَّاكَ نَعْبُدُ»، در بستر تاریخت عینی زندگی در متن مدنیت بشری در معادله امت - امامت است.

۳. هدف سوره ترسیم الگوی خودبانی رشد در متن علیت ممکن برسازمی مستمر تاریخ امر انسانی و امر اجتماعی و جریان‌دهی امر اجتماعی در متن امر تمدنی به مدد فراوری گفتمانی و شعائری دین معیار و نماددهی آن در نظام جامع احکام دین تا اوج بلوغ زیستمانی رشد و بدین‌سان رقم زدن الگوی معیار دین رشد و در متن آن، فلسفه و فقه نظام حکم (سازوکار میان مبنای و احکام و مقاصد و شرایع) و ظرفیت ولایت‌مندی دین معیار در عینیت امر انسانی، اجتماعی و تمدنی و راهبری تاریخت آن به سمت آینده خودخواسته است.

هدف سوره نساء

در جای خویش، در کتاب اول تفسیر هدی، دانسته‌ایم که به مدد روش‌شناسی نظام ترتیبی قرآن کریم، با فهم سیستمی و نظام‌واره هر سوره، از چشم‌انداز فهم برآیندی سامان کلان هر سوره بر مدار وحدت موضوعی درون آن، «نظریه پیشنهادی مرجع آن سوره» در دستور تحلیل می‌آید.

تفسیر هدی تفسیر پژوهش مباحث راهبردی عرصه رشدپژوهی است. بدین‌روی این پژوهش به اجزای ریز متنوع ممکن در فهم سورگان و آیات نظر نیفکننده است و در بضاعت دریافتی خویش به آموزگاری‌های کلان نظام‌واره متن توجه نموده است و تحلیل تفصیلی سوره را موکول به تفسیر رشد از این قلم و نیز دیگر متون تفسیری با برکتی نموده است که در این جزئیات چه‌بسا ورود تفصیلی کرده باشند.

سوره نساء اینک در متن تفسیر هدی در بضاعت اجتهادی این قلم، در افق «تفسیر» و «معنا» و از چشم‌انداز فهم نظریه پیشنهادی مرجع، یعنی «نظریه تدبیر استراتژیک سرمایه‌های اجتماعی - مدنی» در سوره قرار می‌گیرد. تفصیل این نظریه در گام «تفسیر رشد سوره» پیش‌رو خواهد آمد.

و اینک سوره مبنا در آموزگاری مدنیت جنسیتی معیار - نقش زیستمانی و اجتماع زنان به اعتبار انسانی و زنانگی - با نمونه میدانی مسئله زنان، زندگی و مدنیت در بسط و ویرایش زیستمانی - جنسیتی الگوی پیشنهادی خودبانی رشد با سوره بقره با پرسش فلسفی و هستی‌شناختی - ارزش‌شناختی نسبت امر انسانی و جنسیتی در افق کلان اسماء و صفات رحمانی و رحیمی «الله» تحلیل می‌شود.

پژوهش تفسیری رشد با هر سوره قرآنی، با فرضیه مبنای برآمده از پژوهش تفسیر هدای سوره همراه است و این فرضیه مبنای در متن تفسیر آیه‌به‌آیه و سیاقی و ساختار کل سوره حاضر است. ساختار یادشده خود را در گام تفسیر موضوعی مستند به هدف سوره نشان می‌دهد.

مسائل تفسیر سازوکاری

نظریه و مکتب تفسیر پیشرفت‌شناخت بالحاظ این اوصاف پنج‌گانه در چه فرایند و سازوکاری شکل می‌گیرد و در چه سازوکاری در گام تحقق دین، کارکرد عینی می‌یابد و در چه سازوکاری تصویر می‌شود؟ با این مسائل سه‌گانه، می‌توان از تفسیر سازوکاری پیشرفت‌شناخت سخن گفت:

۱. در پاسخ به این پرسش که: